

DISSERTATIO X.

DE DEPRÉDATORIBUS NOMINIS CATHOLICI.

SECTIO I.

THEISTÆ SEU NATURALISTÆ NON SUNT SPÍRITUS FORTES, NEC
SAPIENTES PHILOSOPHI.

§ I. PRÆCÓGNITA.

Theistæ seu Naturalistæ aut Deum, aut Deum saltem providum negant. Qui vero Deum Deique providentiam ore profitentur quidem, tamen sola Religione naturali contenti, divinam Revelationem abnegant omnes. Non omnes iisdem utuntur armis: alii enim verbis sœpe prædicant Scripturam sacram et Religionem Christianam, ut eo certius, quo fectius, utramque sufficiant: alii, sub prætextu Religionis Christianæ magis rectæ rationi conformandæ, Religionem mere Naturalem (que jam non est, nec unquam fuit, aut erit) introducere contendunt: alii argumenta contra veritatem Christianam tam acriter ac vehementer inforquent, ut demum omnia Christianismi principia absurditatis ac stoliditatis arguant: alii textus sacros pyrrhonice ventilant, ut demum omnes ceu totidem tropos et allegorias accipi velint; inde certi vel de exterminio, vel de ludibrio veritatis revelatæ: alii sicuti divinum Codicem ceu antiquitatis monumentum tolerant, eundem passim alibi ceu farraginem fabularum, contradictionum, errorumque ac sphalmatum exsiblant. Demum uno omnes ore clamant: sufficit Deum unum colere; sufficit esse virum honestum; in omni Religione est Deus et salus. Nihilominus tantæ cum sint proterviae, impudentiae ac nequitiae portenta, Spiritus fortes et sapientes Philosophi audire ambunt.

Hujus impietatis auctores, CAROLUS BLOUNT in Oraculis Rationis, ANTON. COLLINS in variis Discursibus de Religione Christiana, SCHAFTESBURY in suis Characteristicis, MANDEVILLIUS, WOOLSTON, TINDAL, CHUBB, MORGAN, ALBERT. RADICATI, TYSSOT DE PATOT, ROUSSEAU in suo Emilio, MARQUIS D'ARGENS in Defense Paganismi, TOLANDUS, EDELMANNUS in suo Mose, Christo et Belial, VOLTAIRE.

§ II. THEMATA.

I. *Theistæ nonnisi frivole et ad sui opprobrium Spiritus fortes sese vocant.*

PROBATIO. Spiritus vere fortis et nomen et omén habet, qui a præjudiciis non abripitur; qui in re gravissima, cuiusmodi est Religio, rationum et auctoritatis momenta rite ponderat; qui pro veritate agnita strenue decertat; qui tandem immotus ad omnes casus stat pro veritate Religionis. Sed Theistarum libertas sentiendi contra communem sententiam, spernendi auctoritatem quamvis supernam, ipsamque vocem naturæ repudiandi; nonne a malesanis orta præjudiciis, præjudicium generat gravissimum contra veram spiritus fortitudinem; et summam potius animi imbecillitatem, aut certe putidam animi elationem in Theistis manifestat? Et quæ infirmitas spiritus, contra lucem divinam solum naturale lumen sectari, idque in divinis et supernaturalibus, cum ne humana quidem et terrena assequatur ratio duntaxat naturalis; quin et ipsa (si sana et a præjudiciis libera est) dictet ratio, circa Dei consilia, gratiæ mysteria, et fidei dogmata in obsequium primæ et summae veritatis captivandum esse intellectum, ne quod tristi compertum experientia, in deterrimos errores prolabatur? Quid vero huic naturæ voci, totius antiquitatis testimonio, Christiani orbis credulitati, omnibus omnium temporum sapientissimis et sanctissimis Christi fidelibus, Christo, Apostolis, Martyribus, Evangelio et Ecclesiæ opponunt Theistæ, ut contra tam invictum rationis et auctoritatis Achillem suum tueantur Naturalismum? fortissima scilicet munimenta, miserrimas argutias, arrogans supercilium, risus et ludibria, sannas et opprobria.

Et quoque persistet hæc fortitudo, num ad mortem usque? Sane quoad vivunt, sola ratio fuit ipsis et Deus et lex et virtus et omnia; cœlum et infernus fabula, judeæ et æternitas inane terriculum, fides et Religio delirantis phantasie soboles. Ast ubi vel somnum terret, vel nescio quod præsagium percillit, vel repentinus casus obruit; videoas illos præ fortitudine spiritus toto corpore contremiscere, itaque turbari animo, ut vix a desperatione cohiberi possint. Multo autem magis in periculo mortis, ubi vel maxime illa fortitudo exerenda sit; ita quidem, ut vel sacerdotem anxiæ accersant, quem nuper ceu ministrum superstitionis explodebant, et sacramentis morientium expiari ac confortari demisse efflagitent, quæ inter fanatismi quisquiliæ abjecerant; vel his deficientibus imbelli ancillæ se concrederant, ceu magistræ ac duci ad piam mortem et æternam salutem.

Qua demum fronte excelsos sese fortesque spiritus ausint vocare, qui improbissimis dominis, turpitudini ac dedecori parere ipsimet passim conseruerint? quibus avaritia imperet, insultet iracundia, libido dominetur, et cæteræ labes animi turpissimum servitutis jugum imponant? Credunt illi forsitan, in vestitu molli, superbo incessu, aliorum despectu, madente coma, lascivientibus oculis, in conviviis, in choreis, in stupris fortes quisquam spiritus agnoscat? Et vero haec esse egregia illius fortitudinis argumenta, ex quotidiana partim experientia testes oculati, partim ex ipsorum ore et ingenua confessione non raro habemus. Quoties enim juvante gratia ad melio-

SECTIO I. TREISTARUM NULLA AUT SAPIENTIA AUT FORTITUDO.

239

rem frugem reversi sunt, licentioris vitae illecebras unam sibi fuisse ab avita fide discedendi causam, palam omnes aperuerunt.

II. *Theistæ nomen sapientis philosophi nonnisi cum ignominia vera sapientiae sibimet arrogant.*

PROBATIO. Negant Theistæ, Epicuri deliriis et Spinoza tenebris toti immersi, Deum peculiari quadam Religione a Deo libere revelata esse honorandum: quam insipiens est hæc philosophia, aut contra persuasionem naturalem, aut certe contra communem cunctis gentibus traditionem de Religione, quod hæc debeat esse a Deo, sicut est erga Deum? Quippe præjudicia enata ex sensibus, affectusque inordinati per homines utique diffundi in universum poterant; at judicium universale ex prædictis fontibus non emanans vel naturam habet magistrum, vel traditionem generis humani, quam adeo gentilium fabulæ de amica Dei cum hominibus communicatione attestantur. Theista ratione, cui in omnibus etiam mysteriis ceu judici deferunt, abutuntur; cum non distinguant inter motiva credibilitatis, quæ discutit ratio, ac inter mysteria, quæ ratio haud penetrat; atque de his Philosophastris merito dictum est illud POETÆ: « faciunt intelligendo, ut nihil intelligent. » Nonne sapientis Philosophi est (ne inter se collidat rationem et fidem) ea quæ sunt naturæ, rationi; et quæ sunt fidei, altiori indagini deferre? Indignus est philosophi nomine, tum qui contra omnem sanam philosophiam et veram metaphysicam sensuum et affectuum judicio definit ea, quæ non cadunt sub sensu, et sunt pure rationis; tum qui ad trutinam solius rationis ea ponderat, quæ sunt supra rationem, divinæque Revelationis.

Quæ major insipientia esse possit, quam adorare leviorem ratiunculam scriptoris increduli, et ad innumera fortissimaque veritatis Christianæ argumenta obdurescere? quam in gremio Ecclesiæ natum esse, in medio credentium vivere, indeque a teneris scire et sentire, quæ sunt Christianismi, et verbis tamen factisque se profiteri contemptorem ac derisorem ejusdem fidei? quam adoptare Religionem, in qua nihil sit arduum, nihil sublime, sed que tota limitibus naturæ, et limitatae rationis circumscripta sit terminis? quam denique humanum intellectum eousque extollere, ut contra naturam et auctorem naturæ prætendatur, ne quid aut natura reconditum habeat, quod ratio naturalis non intime perspiciat; aut doceat Religio, quod rationem transcendat? Sic ergo Naturalistæ et naturam ipsi præcipitant, et auctorem naturæ, quamvis infinitæ sit potentia ac sapientia, ad certos limites restringunt. Sunt ergo Theistæ philosophi, sed quibus panegyrin in 2^a sua epistola pridem dixit Princeps Apostolorum, quoque caligine tenebrarum oppressos, fontes sine aqua, et nebulas turbinibus exagitatas; quos maledictionis filios, excæcatae mentis ac infruniti cordis fœda mancipia verissime affirmat.

Obj. I. Religio Christiana ad ima deprimit humanam rationem: nam interdicit scrutari Mysteria fidei, utpote quæ cum ratione maxime pugnant, ut sunt spiritualis regeneratio ex aqua, panis Deus, Verbum caro, Virgo mater, tres personæ in una natura, duæ naturæ in una persona, ac demum

resurrectio mortuorum in eadem carne : præcipit cæcam in omnibus obedientiam , quin et fidei meritum omne attribuit spontaneæ cæcitatæ intellectus humani. Sapiens igitur philosophus est, simul et spiritus fortis, qui tam probrosam rationis humanæ servitutem vindicat, et jugum excutit omne Revelationis.

RESP. In causa Religionis nocet perinde ignorantia crassa et scientia perquisita. Qui ignorat omnia', refellit nihil; pronus est ad superstitionem. Qui omnia vult rimari, et difficulter credit; is patet dubiis impiorum. Ubivis ratiocinari in rebus fidei, obstinatio est periculosa: nam vix unquam ratiocinium operatur fidem magis docilem ; dum contra fides vera missa faciat scrutamina more credens cæco. Neque cæca hæc intellectus obedientia, quæ a probro et periculo erroris præstat immunem, intellectum aut dedecet aut deprimit; quid namque deroget rationi nostræ, si curioso illius examini subducantur mysteria, quorum claram habere cognitionem non sit necessarium; quorum obscuritatem revereri perquam utile sit; quorum comprehensio impossibilis, et quorum perscrutatio discriminis pateat ? Quod Deus homo factus formam servi induerit, suo sanguine hominum animas redemerit, animabus fidelibus et victima et pabulum sit, suosque servos aeternæ felicitatis ac gloriæ sua facturus participes; res sunt momenti summi altissimæque indaginis. Si vero ex evidentiâ miraculorum et vaticiniorum omne possibile dubium super his excludatur; quid demum refert scire, qua ratione ea omnia fieri potuerint? Hæc quidem scire perfectio foret hominis, sed ad felicitatem hujus vitæ haud necessaria, nec ullius meriti, et sine qua omnium virtutum, cuius sit capax homo, perfectionem contingat. Est ergo perfectio ejusmodi, quam Deus citra omnem injuriam alteri vitæ reservavit, et cuius prælibationem etiam in hac vita concedere potest in præmium vivæ fidei, et cæcæ obedientiae erga sui verbi auctoritatem.

Quæ velut incredibilia fidei mysteria sigillatim perstringuntur, ea cœu fide dignissima exhibent ac vindicant hujates Institutiones Theologicae de Deo Uno, Trino, et Incarnato, de Sacramentis N. L. et de statu hominis post hanc vitam.

Obj. II. Ad quid ergo lumen rationis, si hæc cæciutiat ad lumen fidei, et cæco modo assentiri debeat, et assensu quidem firmissimo ? Sapientis est credere, quæ intelligit; et spiritus fortis est, quæ non videt, non capit, fortiter rejicere.

RESP. Sacrificium, quo nostra ratio per assensum firmissum se perfectissime subdit aeternæ veritati, eo est Deo acceptum et honorificum magis, quod veritates rationi naturali prorsus imperviae, ab ea tamen propter Deum firmius credantur, quam omnes veritates naturales, quas ratio assequitur ac intime percipit; homini autem eo proficuum magis, tum quod majoris sit meriti plenissimum obsequium intellectus veritati inevidenti præstatum, tum quod certior reddatur intellectus de veritate mysteriorum credendo auctoritati divinæ, quam si lumine naturali omnino clare ea pervidisset, nunquam vero sola ratione naturali pervidenda. Plurimum ergo perficit ac nobilitat intellectum hæc ejus subjectio, quæ illum ad usque sanctuarium Divinitatis, altissimaque mysteria et profundissima Dei consilia cognoscenda elevat; per quam discit a Deo Dei naturam et perfectiones,

quas ratio nunquam assecuta fuisset; vi cuius Deum magistrum habet illius scientie, cuius objectum ipse Deus est ; per quam noster intellectus et finem a Deo præfixum, et Religionem a Deo præscriptam, et beneficia a Deo collata, et media ad salutem a Deo ordinata, uti sine omni labore et studio, ita summa cum certitudine intelligit omnia. Multa non capis mysteria naturæ, quod fateris, Theista ! et naturæ tamen defers omnia. Deus loquitur, et mysteria Religionis revelat, quæ captum humanum exsuperant; et renuis credere, Theista ! hoc est, Deum audes privare honore obsequii grati et debiti, tuum intellectum tanta luce et perfectione, tuam voluntatem insigni merito; quæ major stoliditas esse possit ?

Quæ sit mentis humanæ brevitas ac imbecillitas, præter Hoocchium, Genuensem et Forsterum, præclare dilucidant DALHAM deratione recte cogitandi, loquendi et intelligendi L. I. P. I. c. 3. SCHERFFERUS noster, Exercit. IV. art. 4. in Physio-Theologia. MONTEIRO S. J. P. V. logices de fontibus errorum.

Obj. III. Quæ sapientia hominis Christiani, cuius approbet, improbet ratio, et qui velit, nolit, assentiri tamen omnibus debet, quamvis sæpius non sint certa, nec revelata. Et quidem circa miracula, quæ jactitat Religio revelata, quot et quanta non intervenere haetenus figmenta et deliria ?

RESP. Evidem non inficiar, posse credulitatem rudium hinc inde esse nimiam, itaque contra veritatem impingere, ut cuivis facile prodigo seu vero assentiatur; id autem certum, quod is error neutiquam oriatur aut ex vivaci fidelium idea de potentia, justitia et bonitate Dei, aut ex sincero affectu erga prærogativas Religionis revelatae, aut ex pia animi præparatione ad fidem omnium, quæ summa veritas edoceat : siquidem hæ animi dotes semper justæ ac prudentes spiritum etiam fortè omnino deceant. Sed vel defectus maturi judicii, vel excessus zeli, qui non sit secundum scientiam, illius qualisunque erroris origo est. Nimirum haud satis est ad Christianam miraculorum fidem, duntaxat nosse, sive quod ea pendeant vel ex solo nutu voluntatis divinæ, sive quod brachium Domini non sit abbreviatum ; sed insuper requiritur, ut opera illa, quæ pro miraculis venditantur, ineluctabili testimonio confirmentur, simul et characteres divinæ ac supernaturalis operationis præferant. Cum igitur simplicium ratio tam profunde non rimetur vim et veritatem miraculorum; eorum pietati hinc inde aliquid superstitionis admisceri potest, utpote qui sibi facile persuadeant, quod in quibusvis miraculis eluceat divinitas; qui sine previo examine omnia venerantur, quæ illorum pietatem nutrit ; qui demum minime suspectam habent fidem historicarum ac historicorum, qui summam Dei potentiam et Sanctorum virtutes tantopere extollunt. In quo a sanæ rationis ductu aberari, nemo dubitat.

Verum spiritus fortis Christianorum media incedit via inter nimiam credulitatem atque incredulitatem; nec omnia facile credit levis corde, sed motiva, characteres et circumstantias omnes accurate disquirit, quibus pensatis omnibus si perstat ambiguitas, expectat sensum Ecclesie, cuius est judicare de rebus fidei; nec facile rejicit omnia, quæ prodigiis instar præferuntur, cum sciat naturæ ordinem auctori naturæ perfecte subditum, et miraculum neutiquam incredibile esse ; iis vero, quæ sunt testatissimæ fidei, assentitur plenissime cum veneratione suæ Religionis, et cum gratiarum

actione erga Deum tam sanctæ ac tam augustæ auctorem Religionis. Secus faciunt Theistæ : nam in iis omnibus, quæ non capit infirma ratio, obstrungunt sapientiam Dei infinitam ad respondendum suis dubiis : ad evidentiam credibilitatis claudunt oculos, ne videant : ad vocem Magistræ, quam Deus in terris constituit falli et fallere nesciam, occludunt aures, ne audiant : et non tam cupiunt Religionem revelatam, hujus mysteria et dogmata sibi manifestari, quam ignorari ab omnibus. Quæ imbecillitas, protervia, impietas ?

Obj. IV. Christiani nec de altitudine, nec de profunditate mysteriorum solliciti sine ullo examine prævio credunt, quia credunt : quæ vero sapientia, etiam maxime abhorrentia a recta ratione facillime credere ? quæ spiritus fortitudo, maximas difficultates minime curare ?

RESP. Si Deus mysteriorum clavem in terris posuissest : si mortalibus concessum esset, in ipsa Dei essentia (in qua veritatum omnium pulcherimus ordo et nexus splendidissime relucens) mysteria et dogmata intueri ; omnis omnino difficultas et obscuritas dudum evanuissest. Verum quia et Deus in mysteriis maxime absconditus esse voluit, et mens humana præsertim in supernaturalibus plurimum caligat; nonnisi in ænigmate nunc videmus, et quoad vivimus, nunquam ab omni difficultate ac obscuritate libera erit fides nostra. Theista quam putide, tam insipide suam fidem patitur expugnari a difficultate, quam ex sola ratione dissolvere non valet; et suam mentem ab illa obscuritate, quæ nihil obest fidei, et quæ meritum fidei auget, penitus excæcari. Sic vero sua sponte excæcatum nihil plane movent motiva credibilitatis evidentissima pro veritate Christiana; nihil necessaria fides quarundam veritatum etiam naturalium, quamvis inter se pugnare videantur ; nihil arma quæcumque tam rationis, quam Revelationis, ad quævis dubia valide profliganda. Quæ imbecillitas mentis, illi non absimilis, qua virtus homo ab indomitis affectibus et temptationibus proruit in abyssum vitiorum : nec absimilis hæreticorum imbecillitat, qui cum rationi suæ nimium confidant, quin tamen cum ea totam mysteriorum sublimitatem rite possint conciliare; revelationi superaddunt spiritum privatum suis sensibus et affectibus accommodatum, et ex hoc magistro errorum omnes errores.

Mavult igitur Theista dubitare, ubi orthodoxus firmissime credit, dissipatis ab infallibili auctoritate omnibus dubiis ac controversiis fidei; mavult cœcire Theista, ubi Christianus ambulat in admirabili lumine fidei; mavult eternum perire Theista, quam difficiliori pugna victoram, fidem veram, eternamque salutem sibi comparare.

§ III. COROLLARIA.

Hominem orthodoxum fidei divinæ difficultas, quæ Theistas dejicit, ne movet quidem. Nam ex idea Dei ceu Entis infinite perfecti probe intelligit, quod nihil transcendat omnipotentiam : abyssum divinorum judiciorum quo minus valet perscrutari, eo demissius reveretur : mirabilia divinæ charitatis symbola erga homines quo magis rationem excedunt, eo ferventius

spem illius animant : ex consideratione immensæ Majestatis divinæ despicit omnes humanæ mentis argutias: fortissimæ antitheses eum vel minimè tangunt aut angunt, non quod earum vim non sentiat, sed quod in Petra fundata sit ejus fides adversus omnes procellas ac tempestates invicta : illud Theistarum ἀδύνατον hoc uno refellit; tametsi incomprehensibilia, non tamen incredibilia sunt, quæ fecit infinita virtus, et revelavit eterna veritas : quamvis infirma et limitata ejus sit ratio, tamen fides ejus (qua toto corde suscepit omnia, et quæ sunt in ipso Deo, et quæ sunt extra Deum facta a Deo, et quæ facere potest Deus) fere ad sensum S. HILARII immenso et omnipotenti Deo commensuratur. En spiritus vere fortes et liberos ! uni Deo servire ex toto corde, et solum Dei beneplacitum habere pro norma credendi et videndi; hæc aurea servitus, vera libertas, et fortitudo spiritus nobilissima est. En Religionem prudentum ! credibilitatis evidentiam expendere, Deo revelanti captivum subdere intellectum, prime et summæ veritati firmissimum præstare assensum, et Dominum gloriæ, quo modo cognitus est, ad præscriptum tam rationis, quam Revelationis glorificare.

Igitur orthodoxus ad criteria rationis, ad Theistarum deliria, inter mundi pericula, et hominum scandala tam constans et immotus in fide pretendit meliori jure compellari spiritus fortis; sed omnis ejus fortitudo in Deo est, sicut fiducia ejus omnis in confessione suæ imbecillitatis; ejus anxietas et metus in consideratione ruine tota natura et a scientiis instructissimorum virorum ; ejus sapientia in humilitate, in abnegatione sui, in submissione ad Ecclesiam, quæ divino spiritu agitur; cum noverit oppositam hisce arrogantium Theisticæ imbecillitatis, insipientiae ac perditionis causam esse.

SECTIO II.

THEISTÆ VERIUS SUNT ATHEI AC IMPII SECTARIIS AC PAGANIS

FACILE DETERIORES.

§ I. PRÆCOGNITA.

Mirum videri jure possit, quid sit, quod Judæum, Mahumetanum, aut Paganum facilius ducas, quam hodiernum incredulum reducas ad Christum. Nonne enim illis suam superstitionem infantie præjudicia, inveterata consuetudo, exempla majorum, præcepta magistrorum, et propensio ad sensibilia dumtaxat et corporea efficacissime ita persuadent, ut ab omni novitate (præsertim quæ humanam rationem exsuperet, et secum ipsa in multis pugnare videatur) maxime abhorreant? His vero (eo quod una cum primo rationis usu acceperint revelationem, statimque mysteria nostre fidei amplexi sint ac venerati, Deum Unum in tribus personis, Verbum Incarnatum in sinu Virginis, Deum Hominem pro salute hominum crucifixum, resurre-